

ТЕХНИКЕ РЕФЛЕКСИВНЕ ПРАКСЕ

1. Размишљање о сопственом раду кроз одговарање на питања о различитим аспектима наставне праксе

Наставник може себи поставити различита питања о својој пракси. Најчешће су то питања: Шта радим? Зашто ово радим? Колико је то ефикасно? Како реагују ученици? Како могу да радим боље? Преиспитивање се може односити и на размишљање о томе како ученици уче наш наставни предмет, како га доживљавају, о реакцијама и осећањима ученика и родитеља, о сопственим осећањима и сл.

2. Дневнички записи

Вођење дневника подразумева да наставник редовно (нпр. једном недељно или у неком другом интервалу који одреди као оптималан) записује оно што је у највећој мери привукло његову пажњу током рада са ученицима. Бележење омогућава да се не заборави оно што је од значаја за наставников будући рад.

3. Давање савета

Осмишљавање савета за „замишљеног“ колегу који има мање радног искуства у настави. Ова техника подразумева да наставник размисли о различитим аспектима свог рада које сматра кључним, као и о разлозима због којих их види као веома значајне за квалитетну наставничку праксу.

4. Извођење акционих истраживања

У акционим истраживањима истраживач је истовремено и **учесник** процеса, његов **посматрач** и неко ко **настоји да промени процес који** истражује. Ова истраживања омогућују да правимо **белешке о побољшањима**, о промењеним активностима и пракси, о промењеном начину описивања, објашњавања и оправдања праксе и обухватају записе о напредовању и самом остваривању акционог истраживања. Ово заправо пружа могућност новог, **непосредног и детаљног увида у процесе који леже у позадини одређених образовних исхода**, од постигнућа ученика до других важних индикатора који се обично мере у великим квантитативним студијама на репрезентативним узорцима. Ове белешке као подаци о процесу се заснивају на фазама кроз које свако акционо истраживање мора да прође.

Прва фаза је обично фаза **планирања акције** која се најчешће заснива на рефлексiji праксе која се ослања на одређене податке. Након ње следи фаза **деловања**, односно, остваривања плана. Паралелно са фазом деловања одвија се фаза **опажања**, односно **посматрања која се дешава током спровођења интервенције** и која је често основ за **самовредновање**, односно евалуацију акције. На крају, на основу нових прикупљених података следи **ревидирање постојећег плана акције**.

5. *Анализа снимљених часова*

Сагледавање сопственог рада *оком посматрача*. Одговор на питања:

Коме се обраћам? Како прилазим ученицима? Колико ја говорим, а колико простора дајем ученицима и њиховом учешћу? Колико има вршњачке подршке? Да ли су моје инструкције и објашњења јасни? Колико времена остављам ученицима за изношење идеја? Како одговарам на питања ученика, како коментаришем њихове идеје? Колико ученици уче на мом часу?

6. *Дискутовање са ученицима*

Повратна информација о сопственом раду из перспективе ученика и одговор на питање како ученици виде оно што се дешава на часу.

7. *Присећање и анализа сопствених искустава из школе*

Рефлексија о личним искуствима са наставницима помаже да се експлицирају вредности и ставови који се односе на образовање, а којим са наставник води у свом свакодневном раду и на основу којих формира сопствене васпитнообразовне стилове.

8. *Проучавање научне и стручне литературе о настави и учењу*

У процесу анализирања сопственог рада, наставницима од користи може бити стручна и научна литература, како из области образовања, тако и из сродних области. Проучавање литературе може бити значајно из више разлога: (1) некада нам читање може помоћи да именујемо делове сопственог искуства, односно да боље разумемо оно што се дешава у учионици, услед чега можемо боље управљати тим аспектом наставе; (2) литература нам може омогућити увид у то шта је од онога што смо искусили специфично у односу на друге наставнике, а шта је општије, односно важи и за друге наставнике; (3) иако већина наставника има прилику да о својим искуствима дискутује са колегама, то није случај са свим наставницима (осим тога, неки наставници осећају да им не би било угодно да са колегама дискутују о свим аспектима свог рада), тако да литература може бити ослонац који немају у колективу или алтернативно гледиште које им није доступно на другачији начин; (4) литература нас може подстаћи да у свој рад уведемо промене.

9. *Дељење искустава са колегама*

Размена искустава са колегама може вишеструко да убрза професионални развој наставника. Не само тако што наставници могу да чују идеје које их привуку и које потом покушају да примене у свом раду већ и на тај начин што размена мишљења може да их подстакне да сами осмисле нове начине рада са ученицима, или да увиде због чега је нешто што раде недовољно делотворно.